

23. мај лета Господњег 6942. (1435), манастир Благовишћинь

„У рату, прва жртва је истина”, рекао је један грчки филозоф пре више од хиљаду година. Авај! Колико је само истине у његовим речима, а истина носи своју тежину како за победнике, тако и за поражене. Али и једни и други је прекрајају како им је воља. Победници је улепшавају додајући и оно што није било, а поражени је сакате не би ли ублажили свој пораз и за њега окривили неког трећег.

Зато се ја, понизни пред Господом, монах Гаврило, на крају свога животног пута прихватих да сачувам истину онакву каква јесте како би наши потомци сазнали шта је претходило крвавим догађајима од 15. јуна лета Господњег 6897. Јер сад неки зли језици и улепи сведоче како Турци Османлије заузеше Србију јер је кнез Лазар изгубио битку, па чак и да га је његов зет Вук Бранковић издао. А није било ни једно ни друго, него је људска коб што човек лако заборавља и што му је за своје невоље увек лакше другога окривити.

Зато се ја, понизни пред Господом, монах Гаврило, у својој 89. години живота прихватих посла да све своје писаније сакупим у три књиге, јер само мудрошћу и далековидошћу врачаре Драгушле, и на њен наговор писарих све приче и догађаје

који претходише Косовском боју, онако како се одиграше и чији сам сведок и учесник био. И пошто ми је Господ подарио чудесни дар сликања, којим сам украшавао за живота и небројене црквене књиге, искористих га и да улепшам своје писаније.

А како ме у овој поодмаклој старости руке више не служе као некад, доведох младог монаха Јакова да писари уместо мене, да му у перо говорим, јер понављати не могу, а памћење ме полако већ напушта. Хваљен је игуман из Горњака који ми те је послао. Зато, Јакове, пиши све, не буди прескакало и не скраћуј.

Пиши, Јакове, јер морам објаснити неке догађаје и људе о којима својевремено нисам могао више писарити како због недостатка писанке, тако и времена. Ово му сад дође као некакав увод у моје писаније од пре 46 година, кад нисам ни слутио од какве су се важноће низали догађаји, људи и нељуди на том путу који је водио крвопроливању и јунаштву какво српска земља никад није видела.

Пошто знаш да ноћу не спавам, синоћ узех то гушчје перо не бих ли сам саставио увод за ове књиге, али прсти не могаше да држе то лагано перце, него им измиче, као да се поиграва с њима и руга им се. Бацим га срдито, очајан што нешто тако лако више не могу да држим. Али нешто у мени не даде ми мира, па испод сламарице извукох смотуљак у коме држим своју праћку и кратки мач. Узех мач у руку, а он, као саливен ми стоји, а прстима као да се снага враћа. Стегох дршку, а нит се прсти буне нит се мишица замара. Замахнем једном, двапут, а оштро резиво сече ваздух и фијуче, а мени удари крв у главу, па осетих опет некакву снагу и вољу, и пожелех да скочим на коња и да сасечем још покојег псоглавог. Авај! Жеље и старост не иду заједно, па убрзо схватих да се не бих могао

ни на коња попети, а камоли псоглавог сасећи. Ни до данас не могах да схватим постоји ли некаква сличност између мог дара осликавања књига и мог умећа у руковању оружјем. Толико различите вештине које чини једна иста рука. Док са пером ствара лепоту, утолико га са оружјем нагрђује. Али што ми је пријало држати у руци дршку мога мача!

Но, вратимо се нашем послу, Јакове, јер морамо људима објаснити ко сам ја и како сам се нашао раме уз раме са многим знаним и незнатим јунацима чија имена и дела од заборава желим да спасем и образ њихов неокаљан да оставим. И откуд једном свештенику оружје кад би требало да се бори часним крстом и речју Божјом. И како да људи поверују да сам јахао са кнезом Лазаром, краљем Марком, Вуком Бранковићем, Милошем Обилићем и како да не помисле да измишљам кад кажем да сам причао са вилама и вилењацима, са боговима и демонима, и да сам излазио на мегдан са псоглавима и тодорцима? А судбина је хтела да мој живот крене другом путином, другачијом него већина људи, и да на тој путљаги спознам истину о свету и историју какву мало људи знаду, и док се једни тиме диче, други је крију, јер истина никад не одговара свима, увек је за некога болна.

А ја, понизни пред Господом, монах Гаврило, рођен сам, кажу, лета Господњег 6854, на Ускрс, кад је крунисан наш велики цар Стефан Душан Немањић у Скопљу. Од мајке и оца непознатих, али усвојен милошћу братства из Бањске, дадоше ми име Гаврило, јер је слепи старац Јосиф, који је обичавао да проси пред црквом, наводно видео како ме је неки анђеос небеса спустио пред порту цркве, што је, наравно, била бесмислица. Али братство брже-боље даде ми име Гаврило, по истоименом Божјем анђелу, радујући се и сматрајући то добрим знаком, верујући да ћу кад одрастем уздићи њих

и њихов манастир. Али, преварише се. У Цркви нисам напредовао, књиговах се као сви други у писању и читању, а посебно сам волео грчке и римске филозофе и историчаре. Монах постах и остах све до дана данашњег, али поред све своје скромности морам рећи да се мало људи може похвалити да су били Божји ратници. Додуше, крсташи су овуда и раније пролазили на путу за Свету земљу и у рат за ослобођење Христовог гроба, али већина њих ратоваше мало за Бога, мало више за себе, и не беху прави Божји ратници. Још мање се свештеника могло похвалити да су као Божји ратници носили и оружје, да су били витезови реда Змаја, чија дужност беше одбрана часног крста од нељуди.

А ја, понизни пред Господом, монах Гаврило, бејех свештеник и витез реда Змаја, а за појасом носих праћку Змијав, на вилењачком Вритра, јер је рачваста као змијски језик, и кратки мач Курјак, на вилењачком Вилти, искован у време пре Потопа када су људи и нељуди водили бескрајне ратове.

Толико тога има да се каже и запише, а времена је мало, јер синоћ у сну ми се указао Световид и рекао да долази по моју душу на Видовдан, како сам му је и обећао. Како испричати нешто што траје откад је света и века, а што човек бар хиљаду година прећуткује? Како испричати једну хиљадугодишњу причу кад би и хиљаду листова хартије за њу било мало, а камоли описати је у хиљаду речи? Да почнем од почетка? Не, јер томе краја не би било. Зато је боље да почнем од самог краја, од 15. јуна 6896, тачно једну годину пре битке на Газиместану. Кажеш да је то случајност, Јакове? Није, одавно сам престао да верујем у случајности. Све се дешава с разлогом. Све случајности су знакови покрај пута, а што је човек мудрији, утолико их више препознаје и може лакше да путује кроз живот. Мудрости никад није доста, а човек је

некако увек стиче кап по кап и увек након тешких искушења. Зато, тог 15. јуна, кнез Лазар, краљ Марко и ја састасмо се да разменимо мишљења и да мудрујемо заједно о томе шта нам ваља чинити, јер догађаји стадоше брзо да се нижу, као кад клупко вунице испадне из руке и одмота се превише брзо да би га зауставио. Клупко судбине се тако одмотало и затекло нас тројицу змајевитих на Ђавољој вароши, где дођосмо да потражимо савет од врачаре Драгушле...